

passeert Rosts leven de revue. Op geen enkele kwestie wordt echt diep ingegaan, en ook gedetailleerde uiteenzettingen ontbreken. Leesbaarheid stond als eis blijkbaar voorop. Het boekje is op die manier het best te beschouwen als een bijproduct van de omvangrijke bronnenuitgave in twee delen van de *Correspondentie van mr. M. M. Rost van Tonningen*, die door het Rijksinstituut voor oorlogsdocumentatie werd verzorgd en waarvan de schrijver het tweede deel voor zijn rekening nam. Dit laatste verscheen in 1993. De biografie draagt duidelijk de sporen van al dit voorbereidende werk. Er wordt veel en uitvoerig uit de *Correspondentie* geciteerd en wie de inleiding heeft gelezen, die Barnouw voor zijn bronnenuitgave heeft samengesteld zal in de tweede helft van het hier besproken boek niet veel nieuws meer aantreffen.

Een wetenschappelijke aanwinst kan deze publikatie dan ook niet worden genoemd; de specialist zal immers steeds op de *Correspondentie* teruggrijpen. Wel vormt het boek een handig en gemakkelijk leesbaar overzicht van Rosts leven. Het laatste hoofdstukje geeft bovendien een aardig beeld van 'Een lange nasleep met een actieve weduwe', zoals de titel luidt. Ook op deze dame heeft immers de ondertitel van het boek betrekking: 'fout tot het bittere eind'.

P. Luykx

Joh. de Vries, *Geschiedenis van de Nederlandsche Bank, V, De Nederlandsche Bank van 1914 tot 1948. Trips tijdvak 1931-1948, onderbroken door de tweede wereldoorlog* (NIBE-bankhistorische reeks XV; Amsterdam: Nederlands instituut voor het bank- en effectenbedrijf, 1994, 564 blz., ISBN 90 5516031 8).

In de grote vergaderzaal van de directie van de Nederlandsche Bank (DNB) hangen de portretten van de vroegere presidenten. In die galerij ontbreekt om zeer gegronde redenen één persoon. Deze-persoon en die redenen-woorden behandeld in het tweede-gedeelte van deel-V-van-de geschiedenis van onze centrale bank. De hoofdrol in dit verhaal is evenwel, zoals de titel al aangeeft, weggelegd voor mr. L. J. A. Trip. Deze volgde na de val van het pond sterling in 1931 Vissering op als president. Er stonden hem zware jaren te wachten. In ons land was de grote depressie wat later begonnen dan elders en hetzelfde zou gelden voor het latere herstel. Destijds werd en ook nu nog wordt de politiek van de gave gulden als de grote boosdoener beschouwd. Trip was van die politiek een fervent voorstander, maar De Vries laat nog eens duidelijk zien dat het zo eenvoudig niet geweest is. In 1936 zag de regering zich genoodzaakt de gouden standaard te laten schieten, omdat we alleen waren komen te staan. Daarna ging het inderdaad beter met onze economie, maar de opklaringen waren allesbehalve breed. Op economisch gebied had Nederland het te stellen met toenemende restricties op het gebied van de voor ons zo belangrijke internationale economische betrekkingen in het algemeen en die met Duitsland in het bijzonder. Uit de goudpolitiek blijkt, dat men bij de Nederlandsche Bank heeft ingezien, dat er een reële mogelijkheid was, dat uit die richting veel grotere rampspoed over ons land zou komen. Maar helaas was het niet mogelijk om de gehele voorraad tijdig naar veiliger plaatsen over te brengen.

De verdere lotgevallen van dat edelmetaal worden op boeiende wijze behandeld in het hoofdstuk over de tweede wereldoorlog. Tijdens de bezetting kon Trip, die allerminst pro-Duits was (273), tot april 1941 aanblijven. Hij trad toen af, omdat de Duitsers de deviezen grens met hun eigen land ophieven. Hierdoor kon ons land ineens overspoeld worden met rijksmarken, die na inwisseling tegen guldens uiteindelijk bij de Nederlandsche Bank terecht kwamen. Zelfs Rost

van Tonningen, de remplaçant van Trip, zag later in dat deze beslissing nefast is geweest. De Duitsers konden ons land leegkopen en in ruil daarvoor kregen we slechts nog meer ellende. Dit aspect krijgt uiteraard in het bijzonder wat de Nederlandsche Bank betreft de nodige aandacht. Voor het personeel, dat in overgrote meerderheid *goed* was, was het bewind van Rost en zijn handlangers een donkere periode.

Trip bleef tot de bevrijding een discrete rol op de achtergrond spelen. Hierdoor kon hij, evenals de overige directeurs die na hem waren opgestapt, eenvoudigweg op 7 mei 1945 het presidentschap weer op zich nemen. Zijn toegift zal hem ook niet licht zijn gevallen. Hij was het niet eens met de minister van financiën Lief tinck, die kon doorzetten dat van lieverlede de positie van de Nederlandsche Bank, vooral ten opzichte van de overheid, niet meer helemaal zou overeenkomen met die van vóór de oorlog. In 1946 trad hij af en volgde dr. M. W. Holtrop hem op. Diens eerste jaren als president worden tot 1948 bestreken, toen de bankwet de veranderde positie van de bank moest regelen. Daarmee eindigt dit boek, dat mijns inziens voortreffelijk is.

De Nederlandsche Bank neemt in ons land een bijzondere positie in, die moeilijk is af te bakenen. Daarom heeft de schrijver—evenals zijn voorganger A. M. de Jong—van zijn verhaal niet alleen maar een bedrijfsgeschiedenis gemaakt, maar ook tot op zekere hoogte een economische geschiedenis in het algemeen. Doordat economische verschijnselen veelal cijfermatig moeten worden weergegeven, is er in beginsel het grote risico, dat de leesbaarheid in het gedrang komt. Dit is op elegante wijze opgelost door tabellen in de tekst, waarbij in een aantal gevallen ook niet-kwantitatieve feiten op overzichtelijke wijze zijn verwerkt. Geld- en bankwezen zijn geen eenvoudige onderwerpen, zodat aan meer technische uiteenzettingen moeilijk te ontkomen is. Maar gelukkig onthoudt De Vries zich van kabbalistische beschouwingen, terwijl het voor de lezer bovendien prettig is, dat het betoog regelmatig over personen en hun activiteiten gaat, waarbij het aan anekdotes niet ontbreekt. Een indrukwekkend notenapparaat, dat een schat aan verdere informatie verschaft, versterkt de indruk, dat de auteur op zeer degelijke wijze zijn onderzoek heeft verricht.

Ik trof in het gigantische breiwerk slechts één steek aan, die de schrijver heeft laten vallen. Op bladzijde 374 wordt vermeld, dat na de bevrijding in verband met de devaluatie van de gulden de goudvoorraad van de Nederlandsche Bank voortaan gewaardeerd zal worden tegen een bedrag van f2970,- per kg. fijn. Maar het is de vraag of alle lezers zullen weten, dat het daarbij gaat om de begrijpelijkerwijze hier te lande vrijwel onbesproken devaluatie van de gulden die voortvloeide uit het monetaire akkoord, dat onze regering in ballingschap in Londen sloot op 21 oktober 1943 met die van België en Luxemburg; een akkoord, dat De Vries overigens elders wel noemt (405). Verder vroeg ik me af of onze Nederlandstalige Zuiderburen ingenomen zullen zijn met het feit dat de schrijver hun munteenheid de Belgische *franc* noemt (117-118). Maar het mag worden aangenomen, dat de meeste lezers hem dat gaarne zullen vergeven.

W. L. Korthals Altes

B. de Wever, *Greep naarde macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Hel VNV 1933-1945* (Bewerking van het in 1992 aan de universiteit van Gent verdedigde proefschrift: *Vlag, groet en leider. Geschiedenis van het Vlaams nationaal verbond 1933-1945*; Tielt: Lannoo, Gent: Perspectief uitgaven, 1994, 701 blz., f84,50, Bfl350,-, ISBN 90 209 2267 X (Lannoo), ISBN 90 800635 7 6 (Perspectief)).

Dit werk is een ingekorte versie van een monumentale doctoraatsverhandeling, verdedigd aan